gemeente Westervoort

RAADSVOORSTEL

Onderwerp : Regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

---

Zaak- & documentnr. : Z/23/109086 201629524

Portefeuillehouder : J.H.J. Sluiter en Ontwikkeling

Opsteller : Dick Boschman

Afdeling : Ruimte, Samenleving

Telefoonnr :06 27 01 64 32

Samenvatting
Het regioarrangement Groene Metropoolregio beschrijft de ambities, doelen en opgaven van onze regio voor de fysieke leefomgeving. Al gemaakte keuzes in bijvoorbeeld de verstedelijkingsstrategie zijn hierin opgenomen, nieuwe opgaven en te maken keuzes worden geagendeerd. Het regioarrangement vormt voor de Groene Metropoolregio ook de inbreng voor het NOVEX ontwikkelperspectief.
De inzet van het regioarrangement is dat provincie, regio's, gemeenten en waterschappen een langjarige samenwerking aangaan. Uitvoering en participatie van maatschappelijke organisaties vindt daarna plaats met het opstellen van gebiedsprogramma's en via gebiedsprocessen.

Met het regioarrangement (en NOVEX ontwikkelperspectief) zijn wij goed voorbereid voor de aansluiting op (actuele en toekomstige) ondersteunende programma's van het Rijk en de provincie. Hiermee kan het gesprek met deze overheden beter gevoerd worden, ook om ervoor te zorgen dat beschikbare middelen bij gemeenten in de Groene Metropoolregio terecht komen. Het regionale en bovenlokale beeld van de ruimtelijke opgaven helpt ons bovendien bij het invulling geven aan onze eigen Omgevingsvisie.

Beslispunten

1. Het regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen vast te stellen.
2. Het regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen te gebruiken als leidraad voor gesprekken met andere overheden (Rijk, regio, provincie en waterschappen) over de grote ruimtelijke opgaven zoals wonen, bereikbaarheid, energie, (circulaire) economie, landbouw en natuur en als inbreng voor het NOVEX ontwikkelperspectief.
3. De uitgangspunten van het regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen door te vertalen naar de gebiedsprogramma's waar de gemeenten in de Groene Metropoolregio samen met provincie, waterschappen en andere betrokkenen in deelgebieden aan werken.

Aanleiding
Het Rijk maakt eind 2023 met alle provincies afspraken over hoe zij, in gezamenlijkheid met andere overheden, opgaven op het gebied van wonen, bereikbaarheid, energie, economie, landbouw en natuur, ruimtelijk kunnen inpassen. Het Rijk vraagt provincies hiervoor een Ruimtelijk voorstel te doen. De provincie Gelderland heeft besloten haar Ruimtelijk voorstel vanuit haar zeven regio's op te bouwen via regioarrangementen. Eén van deze zeven regioarrangementen is het regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. In samenwerking met alle achttien gemeenten, de provincie en de waterschappen heeft de Groene Metropoolregio in de eerste helft 2023 een regioarrangement opgesteld. Uw raad is in mei 2023 hierover via een kennisgeving geïnformeerd. In mei zijn er ook diverse regionale bijeenkomsten voor raadsleden georganiseerd. Op 17 mei was een bijeenkomst voor de Liemerse gemeenteraden en op 16 mei was er een webinar over het regioarrangement. Dit webinar is nog altijd terug te kijken via https://www.groenemetropoolregio.nl/kennisbank/informerend-webinar-regioarrangement/.

Het regioarrangement is één van de sporen waar de Groene Metropoolregio samen met andere betrokkenen aan ruimtelijke plannen werkt. Een ander spoor is NOVEX. De Groene Metropoolregio en de regio Foodvalley zijn door het Rijk aangewezen als NOVEX-gebied en maken daarmee rechtstreeks afspraken met diverse ministeries over de grote ruimtelijke opgaven. Bij NOVEX ligt ook de focus op de brede verstedelijkingsopgaven en de opgaven in het landelijke gebied. De verstedelijkingsstrategie is in aanpak en werkwijze een voorloper van het NOVEX ontwikkelperspectief.

Regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Het regioarrangement Groene Metropoolregio beschrijft de ambities, doelen en opgaven voor de fysieke leefomgeving. Als belangrijke basis voor het regioarrangement is de verstedelijkingsstrategie gebruikt, die we samen met de regio Foodvalley, de provincies Gelderland en Utrecht, de waterschappen en het Rijk hebben opgesteld en in 2022 door alle gemeenteraden in onze regio is vastgesteld. De verstedelijkingsstrategie gaat over de ruimtelijke opgaven wonen, mobiliteit, economie en leefomgeving richting 2030 en verder. Het regioarrangement is een aanvulling hierop en kent drie belangrijke uitbreidingen, te weten: 1) landelijk gebied, 2) circulaire economie, 3) energie. Deze thema's waren nog onvoldoende uitgewerkt in de verstedelijkingsstrategie en zijn onderdeel van de uitvraag van het Rijk aan de provincies. Ook is het aspect 'Brede welvaart' opgenomen in het regioarrangement. Brede welvaart omvat alles wat mensen van waarde vinden. Naast materiële welvaart gaat het ook om zaken als gezondheid, onderwijs, milieu en leefomgeving, sociale cohesie, persoonlijke ontplooiing en (on)veiligheid.

We hebben als samenwerkende overheden in de Groene Metropoolregio het regioarrangement als kans aangegrepen om alle opgaven in de fysieke leefomgeving in beeld te brengen. Voor de ene opgave is dit al verder uitgewerkt dan voor een andere opgave. Het regioarrangement helpt om als samenwerkende overheden (ruimtelijke) keuzes voor te bereiden en (versnelt) uitvoering mogelijk te maken. Het brengt in beeld wat onze gezamenlijke ambities zijn, waar deze elkaar raken en waar het schuurt. Zo kunnen we, ieder vanuit onze eigen rol, betere afwegingen en keuzes maken over het gebruik van en de investeringen in de beperkte ruimte die we hebben. Het doel is om te komen tot een gedragen samenhangend beleid, waarmee wij als regio, ondanks de schaarste van de ruimte en de grootte van de opgave, groeien in balans.

NOVEX en andere ruimtelijke trajecten
De Groene Metropoolregio en de regio Foodvalley zijn door het Rijk samen aangewezen als NOVEX-gebied en maken daarmee rechtstreeks afspraken met diverse ministeries over de grote ruimtelijke opgaven. De zestien NOVEX-gebieden in Nederland vragen vanwege de grote ruimtelijke opgaven en transities om een apart ontwikkelperspectief. Dit NOVEX ontwikkelperspectief is een (niet verplicht) interbestuurlijk programma op basis van de

Omgevingswet en verbindt onze regionale opgaven rechtstreeks aan de (22) nationale programma's van het Rijk. Ook het NOVEX ontwikkelperspectief bouwt voort op de verstedelijkingsstrategie. Het regioarrangement vormt voor de Groene Metropoolregio de inbreng voor het gezamenlijke NOVEX ontwikkelperspectief. In afbeelding 1 worden de ruimtelijke trajecten waar de Groene Metropoolregio aan werkt en/of indirect bij betrokken is, en de samenhang tussen de trajecten weergegeven. In bijlage 1 is worden deze ruimtelijke trajecten nader toegelicht.

Afbeelding 1: ruimtelijke trajecten en hun samenhang

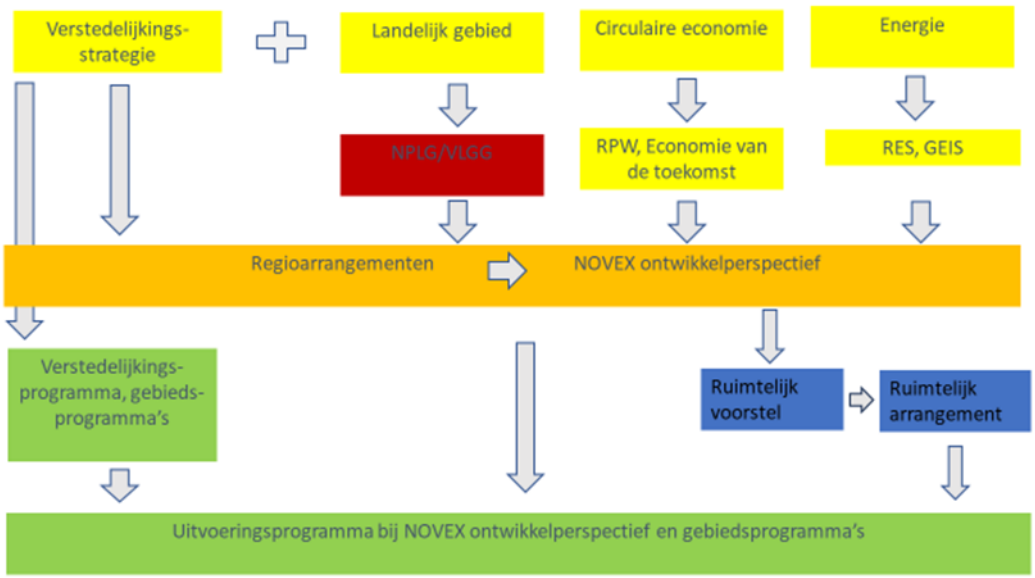

Doordat we al enkele jaren samenwerken in de verstedelijkingsstrategie (maar ook bijvoorbeeld via de RES, de Woondeal en de gebiedsuitwerkingen in deelgebieden) hebben we inmiddels een gedeeld toekomstbeeld van de regio in 2030 en verder. We weten steeds beter welke investeringen en randvoorwaarden daarvoor nodig zijn. Dit heeft geleid tot betere bekendheid bij met name de Rijksoverheid en daarmee tot investeringen in gemeenten binnen de Groene Metropoolregio (optellend tot ca. 450 miljoen) in de afgelopen drie jaar. Met het regioarrangement (en NOVEX ontwikkelperspectief) zijn wij goed voorbereid voor aansluiting op (actuele en toekomstige) programma's van het Rijk en provincie, omdat we steeds scherper onze behoeften in beeld hebben en daarmee een betere gesprekspartner zijn voor andere overheden. Het regionale en bovenlokale beeld van de ruimtelijke opgaven helpt gemeenten bovendien bij het invulling geven aan ons lokale omgevingsbeleid.

Voor de volledigheid wijzen we er op dat de verstedelijkingsstrategie was geschreven vanuit zowel de GMR als Foodvalley. Het regioarrangement is alleen geschreven vanuit de GMR. In het NOVEX-ontwikkelperspectief komen beide gebieden weer samen en ziet dit ontwikkelperspectief op zowel de GMR als Foodvalley.

Gebiedsproces in de Liemers
Zoals al in de kennisgeving van mei is aangegeven wordt in de Liemers vanuit de verstedelijkingsstrategie gewerkt aan een verdere uitwerking voor Liemers. In dit gebiedsprogramma worden de doelen vanuit de verstedelijkingsstrategie vertaald naar concrete acties/ maatregelen met een prioritering welke acties/ maatregelen we op de korte termijn oppakken en welke meer op de lange termijn.
In 2023 en 2024 ligt de prioriteit bij het onderzoeken van de mogelijkheden voor woningbouw in de spoorzones (Westervoort, Duiven, Zevenaar en Didam). Dit is nodig om de toekomstige

woningbouwopgave te kunnen uitvoeren (inbreiding boven uitbreiding). Daarnaast is er de wens om ook in Liemers verband binnen de landelijke- en provinciale kaders uitwerking te geven aan de opgaven voor het landelijk gebied. Bij voorkeur gaan we de verschillende opgaven op het gebied van natuur, landschap en klimaatadaptatie integreren met een perspectief voor een toekomstbestendige landbouw.
De contouren van het Groen Blauwe Raamwerk zoals ook voor de Liemers opgetekend in het Rapport Vervlochten regio biedt kansen voor zo'n integrale gebiedsuitwerking voor de Liemers. Deze laatste opgave is ook opgenomen in het regioarrangement bij de verhaallijn 'natuur en landbouw'. In het regioarrangement worden namelijk gebiedsprocessen benoemd op de kaart. De Liemers maakt onderdeel uit van enkele gebiedsprocessen en dat biedt kansen om samen met de andere overheden invulling te geven aan de bovenstaande opgaven in de Liemers.

Planning
De provincie Gelderland gebruikt de zeven regioarrangementen als inbreng voor het Ruimtelijk voorstel dat zij aan het Rijk doet. De besluitvorming in Provinciale Staten hierover zal in december 2023 plaatsvinden. Daarna volgt een periode waarin Rijk en provincie afspraken maken over de uitvoering.

Omdat onze regio al een verstedelijkingsstrategie heeft gemaakt (met bijbehorende afspraken), zijn wij al bezig om deze uitvoering te agenderen in een zogenaamd verstedelijkingsprogramma. Deze zal eind 2023 gereed zijn. Deze zal vervolgens cyclisch (jaarlijks) worden aangevuld tot een NOVEX uitvoeringsagenda. Zoals aangegeven vormt voor de Groene Metropoolregio het regioarrangement hier de inbreng voor.

Gebiedsprogramma's en gebiedsprocessen
Via gebiedsprogramma's en in gebiedsprocessen gaan we aan de slag met het regioarrangement. De samenwerking in de gebiedsprogramma's biedt de mogelijkheid om lokale vraagstukken (boven)regionaal te agenderen en op te pakken. De gebiedsprogramma's en -processen zijn voorbereidend en faciliterend. Gemeenteraden besluiten over de daadwerkelijke doorvertaling in lokaal omgevingsbeleid en de daarvoor benodigde investeringen.

Beoogd effect
Het regioarrangement Groene Metropoolregio beschrijft de ambities, doelen en opgaven voor de fysieke leefomgeving. Het regioarrangement helpt om als samenwerkende overheden ruimtelijke keuzes voor te bereiden en (versnelt) uitvoering mogelijk te maken. Het brengt in beeld wat onze gezamenlijke ambities zijn, waar deze elkaar raken en waar het schuurt. Zo kunnen we, ieder vanuit onze eigen rol, betere afwegingen en keuzes maken over het gebruik van en de investeringen in de beperkte ruimte die we hebben. Het doel is om te komen tot een gedragen samenhangend beleid, waarmee wij als regio, ondanks de schaarste van de ruimte en de grootte van de opgave, groeien in balans.

Argumenten
1.1 Vaststellen regioarrangement zorgt samen met de Verstedelijkingsstrategie er voor dat we in het kader van NOVEX het goede gesprek met het Rijk kunnen voeren
In de kennisgeving van mei is aangegeven dat de gemeenteraden worden geconsulteerd over het regioarrangement. Nu wordt uw raad toch gevraagd het regioarrangement vast te stellen. De reden hiervoor is dat het regioarrangement als uitbreiding van de verstedelijkingsstrategie op drie belangrijke punten wordt gebruikt als inbreng vanuit de GMR voor het NOVEX-ontwikkelperspectief. Hiervoor is het belangrijk dat het Regioarrangement kan rekenen op brede steun vanuit de gemeenten om het goede gesprek met het rijk te kunnen voeren over de voor onze regio belangrijkste opgaven in de fysieke leefomgeving. Elke gemeente zelf is en blijft uiteindelijk verantwoordelijk voor het eigen ruimtelijk beleid en de keuzes die daarin gemaakt worden.

1.2 Groei in balans door zorgvuldig om te gaan met de schaarse ruimte.
Het regioarrangement (en het NOVEX ontwikkelperspectief) helpen om onze regio in balans te laten groeien: ‘meer landschap, meer stad’. Want dat kan alleen als we creatief omgaan met de schaarse ruimte, keuzes maken, slim clusteren en middelen organiseren. Het regioarrangement agendeert deze keuzes en benodigde middelen bij onze partners.

1.3 Actualisatie en verbreding van de verstedelijkingsstrategie biedt kansen
De verstedelijkingsstrategie is gebaseerd op de vier opgaven wonen, mobiliteit, economie en leefomgeving. Over de urgente opgaven als natuur- en landschapsontwikkeling, transitie landelijk gebied, klimaat, energie-infrastructuur en -transitie en circulaire economie zijn met de provincie en het Rijk geen afspraken gemaakt. Dit zijn wel belangrijke opgaven voor onze regio om in balans te groeien. Het regioarrangement is een belangrijk stap naar de realisatie van deze opgaven.

1.4 Groeien in balans vergt gezamenlijke keuzes van overheden
Onze Groene Metropoolregio kampt met een aantal zeer grote uitdagingen en transitieopgaven. In het zoeken naar ruimtelijke oplossingen proberen we zoveel mogelijk te combineren: natuurontwikkeling met waterberging of energietransitie, wonen met recreatief uitloopgebied etc. Maar soms is het nodig om keuzes te maken. Bij het maken van de keuzes is het belangrijk dat we dat samen doen en dat gemeenten, regio, provincie, waterschappen en Rijk toewijding tonen op de doelen en de realisatie daarvan. Het regioarrangement geeft een gezamenlijke inhoudelijk basis om de benodigde keuzes op te baseren.

Kanttekeningen
1.1 Haalbaarheid afhankelijk van externe factoren
Groei in balans, meer landschap, meer stad. Dát is de kern van verstedelijkingsstrategie en het regioarrangement. We kunnen alleen groeien volgens deze visie van ‘meer landschap en meer stad’ wanneer de randvoorwaarden voor deze grote opgaven daarvoor ingevuld worden. We kunnen deze randvoorwaarden alleen realiseren als alle betrokkenen, naast gemeenten dus ook Rijk en provincie bereid zijn te investeren.

Financiële paragraaf
Er worden in dit regioarrangement geen afspraken gemaakt over concrete financiële bijdragen van de provincie aan projecten. Het regioarrangement is inbreng voor het NOVEX ontwikkelperspectief en de uitvoeringsagenda die daarbij hoort. Daarin kunnen deze afspraken met het Rijk en de provincie wel gemaakt worden. Voor het realiseren van de regionale ruimtelijke opgaven is namelijk extra financiële inzet nodig.

Dit voorstel heeft vooralsnog geen financiële consequenties voor onze gemeente. Indien nadere uitwerking in de gebiedsprogramma’s en via gebiedsprocessen wordt opgenomen in lokaal omgevingsbeleid en financiële consequenties heeft, zal de uitwerking vergezeld gaan met een financiële paragraaf en vervolgens verwerkt worden in de begrotingscyclus.

Relatie met het herstelplan
De gemeentelijke bijdrage van Westervoort aan opstellen van het regioarrangement is verwerkt in de bijdrage voor de opgave Groene Groeiregio van de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen in de meerjarenbegroting 2022-2025. Daarmee past dat binnen de kaders van het herstelplan.

Participatie en communicatie
Als het gaat om het regioarrangement heeft er geen participatie plaatsgevonden. Als gemeente zijn we actief betrokken geweest bij het opstellen van het regioarrangement. De basis van onze inbreng in het regioarrangement is de vastgestelde Verstedelijkingsstrategie en onze Omgevingsvisie, waarmee het regioarrangement in lijn is.

Duurzaamheid
Duurzaamheid is een van de belangrijke thema's binnen het regioarrangement. Duurzame verstedelijking onder het motto 'meer stad meer landschap' blijft het belangrijkste uitgangspunt om de benodigde groei te accommoderen en tegelijkertijd de groene leefkwaliteit te versterken zodat het winst oplevert voor alle inwoners en bedrijven.

Intergemeentelijke samenwerking
Het regioarrangement is in samenwerking met alle gemeenten in de GMR, de provincies en de betrokken waterschappen opgesteld.

Bijlagen
201629524 Overzicht ruimtelijke trajecten Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
201629519 Regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Westervoort, 6 november 2023

Burgemeester en wethouders van gemeente Westervoort,

M. Sluiter MA	drs. A.J. van Hout
secretaris	burgemeester